

B2-páholy

Bizonyos szavakat előbb ismertem meg, mint hogy azokat a jelentésükhöz tudtam volna csatlakoztatni. Két ilyen szó – és inkább a párhuzamosság, mint a kedélyborzolás kedvéért – a cigány és a zsidó. Előbbivel kora gyermekkoromban ismerkedtem meg, apám Abonyban a Mérgesen született, ez a község szélén meghúzódó cigánytelepet jelentette. Noha egyik ősöm sem volt cigány, kubikos-dinasztiák követték a kis házban egymást (majdnem putrit írtam, merthogy nagyságban nem nagyon különbözött az őt körülvevő házacskáktól a nagyszüleimé sem) egészen apáimig, aki ingázó kubikos volt, mígnem velünk, Pali bátyámmal és velem, valószínűleg végleg megszakadt ennek a szegénységnek, ágrólszakadtságnak a hagyományozódása.

Családomban nem volt cigány, legfeljebb apám büszkélkedett el néha azzal, hogy az ő családjuk a tótok közül került az Alföldre, amire ugyanaz a fejbólintás járt ki a falusiaktól, mintha azt mondta volna, hogy ő is cigány. Mi gyerekek, nem tudván akkor még, ki cigány, ki tót, ki magyar és ki román, együtt játszottunk, felváltva faltuk ugyanazt a zsíros kenyeret, egy harapás neked, egy harapás nekem, adott, akinek volt, kapott, aki kért. A ritkán beszerzett (annál többet lopott) csokoládéval is így voltunk. Egy harapás neked, egy harapás nekem, csak az volt ebben az egyetlen szabály, hogy körülbelül egyformán kellett harapni, mert aki ezt megszegte, az később baszhatta. Így mondtuk ezt már akkor is, hat-hét évesen, ha nem értettük is még pontosan, mit jelent, miért mondanám most ezt másként?

A csokoládéről mindmáig Csoki jut eszembe, az én kis cigány barátom, akit, akkor még nem is sejtettem, hogy a bőre színe miatt becéztek-gúnyoltak Csokinak. Valóban afrikai-fekete legény volt, fekete szemmel (bogárszemmel, szokták mondani), fekete hajjal és vakító fehér fogakkal. Vele szerettem focizni, meg úszkálni a téglagyári tóban, meg papsajtot majszolni a fűben a nagyapám házatól nem messze terpeszkedő gyepen, vadgalambra és verebekre vadászni csúzlival, kárászokat fogni a tóban, békákat cigarettáztatni a parton, ha éppen unatkoztunk.

És éppen unatkoztunk, papsajtot majszolva a gyepen, amikor motorberregésre lettünk figyelmesek. A Mantyú apja volt az, a dagadt rendőr, épp befordult a sarkon a Csepeljén, és felénk tartott. Parittya volt a kezem ügyében, kavics is volt hozzá, amint elhaladt mellettünk, a kisgyerekek flegmaságával, csak úgy, ha már úgyis erre jár, utánalóttam. És épp a koponyájának azt a részét találtam el, ahol a nyakkal találkozik, ki is serkent a vére, és egy pillanatra még a motor is kiszaladt alóla. Mi pedig szaladtunk, tudtuk, a rendőr mégsem vadgalamb vagy ártatlan veréb, ha az utolér bennünket, akkor nekünk annyit! Csoki volt a gyorsabb, a rendőr engem hamar utolért, szőrmentén teszem hozzá, elég dagadt kisgyerek voltam, Dagi is volt a ragadványnevem. De a rendőr, legnagyobb meglepetésemre, nem állt meg mellettem, hanem berregett tovább Csoki után, valami olyasmit kiabálva: *megállj, te rohadt kis cigány, most kitaposom a beledet.* A meglepetés, a korai igazságérzet vagy Csoki féltése, de magamat megadva megálltam, és utánakiabáltam a rendőrnek: *Bácsi kérem, nem a Csoki, hanem én lőttem fejbe.* A rendőr, aki még hallhatta a vallomásomat, visszaordított: *Fogd be a pofád és takarodj haza, te kis béka, majd anyádnak elmesélem, miféle barátaid vannak!* Talán ez a kis időhúzás, talán a figyelme pillanatnyi elterelődése, de az is lehet, Csoki elképesztő fürgesége megtette a hatását: a rendőr elveszítette a szemé elől üldözöttjét. Visszafordult, lassan, berregve elhaladt mellettem, megállt, szigorúan végigmért, de nem mondott semmit, ment tovább. Akkor nem értettem, miért Csokit

üldözte helyettem, miért őt akarta megbüntetni, amikor én vallottam be, hogy nem ő lőtte fejbe a kavicssal. Ma már érteném, és félnék, szégyelleném megérteni.

Nem tudom, mi lett a sorsa Csokinak. Él-e, hal-e, vizesárokba fulladt-e, részegen, mint Dugó, a másik gyermekkori barátom, öngyilkos lett-e, mint egy harmadik, vagy az unokájával keresi békés kertjében a fű között a papsajtokat. Én már nem, az emlékeim még keresik Csokit.

A másik szó jelentésének megismeréséről majd máskor, talán, ha, s ha lesz miért.

Zalán Tibor

Rostás-Farkas György (1949) – költő, újságíró, Kiskunlacháza

Ifj. Rostás Farkas György (1985) – újságíró, Budapest

Ruva Farkas Pál (1952) – író, költő, szociológus, Dunavarsány

Sáránci József (1945) – költő, író, újságíró, Leányvár

Sárközi László (1969) – költő, Budapest

Sebeők János (1958) – író, Budapest

Suhai Pál (1945) – költő, tanár, Budapest

Szabad György (1924-2015)

Szárász Miklós György (1958) – író, Budapest

Szentandrassy István (1957) – festőművész, Budapest

Szuhay Péter (1954) – antropológus, Tök

Szűk Balázs (1960) – tanár, Debrecen

Töttös Gábor (1954) – helytörténész, író, főiskolai docens, Szekszárd

Vadász Gábor (1984) – színész, Budakeszi

Váradai Áron (2002) – középiskolai tanuló, Miskolc

Zalán Tibor (1954) – költő, író, drámaíró, Budapest

Zsávolya Zoltán (1968) – író, irodalmár, Budapest